

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2026. gada 17. jūlijā.

Senāts šādā sastāvā: senators referents Jānis Rozenbergs, senatori Irīna Jansone un Māris Leja

rakstveida procesā izskatīja krimināllietu sakarā ar apsūdzētā /Persona C/ kasācijas sūdzību par Zemgales apgabaltiesas 2025. gada 4. marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Zemgales rajona tiesas 2024. gada 17. janvāra spriedumu

/Persona C/, personas kods /Personas kods A/,

atzīts par nevainīgu un attaisnots pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 179. panta pirmās daļas, 196. panta otrās daļas un 180. panta pirmās daļas.

[2] Pirmstiesas kriminālprocesā /Persona C/ celta un tiesā uzturēta apsūdzība pēc Krimināllikuma 179. panta pirmās daļas un 196. panta otrās daļas par to, ka viņš, būdams uzņēmēj sabiedrības atbildīgais darbinieks, proti, persona, kurai uzņēmēj sabiedrībā ir tiesības pieņemt lēmumus, kas saistoši citām personām, tiesības rīkoties ar uzņēmēj sabiedrības mantu un finanšu līdzekļiem, ļaunprātīgi izmantojot savas pilnvaras, izdarīja svešas mantas pretiesisku iegūšanu (piesavināšanos) mantkārīgā nolūkā, būdams persona, kuras pārziņā šī manta atradās, ar savām darbībām radot būtisku kaitējumu uzņēmēj sabiedrības tiesībām un interesēm; pēc Krimināllikuma 180. panta pirmās daļas par to, ka viņš izdarīja piesavināšanos nelielā apmērā.

[3] Ar Zemgales apgabaltiesas 2025. gada 4. marta spriedumu, iztiesājot lietu sakarā ar Austrumzemgales prokuratūras prokurores Ļenas Lukinskas apelācijas protestu un cietušās /Nosaukums A/ tiesību un saistību pārnēmējas /Nosaukums B/ valdes priekšsēdētāja /Persona E/ apelācijas sūdzību, Zemgales rajona tiesas 2024. gada 17. janvāra spriedums atcelts.

/Persona C/ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 179. panta pirmajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar naudas sodu 15 Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā, tas ir, 11 100euro.

/Persona C/ atzīts par nevainīgu un attaisnots pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 180. panta pirmās daļas un Krimināllikuma 196. panta otrās daļas.

No /Persona C/ cietušās /Nosaukums B/ labā piedzīta mantiskā kaitējuma kompensācija 2821,23euro. Pārējā daļā cietušās /Nosaukums B/ pieteiktā kaitējuma kompensācija atstāta bez izskatīšanas.

[4] Par Zemgales apgabaltiesas 2025. gada 4. marta spriedumu apsūdzētais /Persona C/ iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūdz atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu daļā par viņa atzīšanu par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas paredzēts Krimināllikuma 179. panta pirmajā daļā, par noteikto sodu, kā arī par kaitējuma kompensācijas piedziņu un nosūtīt lietu šajā daļā jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasācijas sūdzība pamatota ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[4.1] Tiesa nepareizi piemērojusi Krimināllikuma 179. panta pirmo daļu, jo tiesas formulētais par pierādītu atzītā noziedzīgā nodarījuma apraksts neatbilst šā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmēm. Materiālu norakstīšana pati par sevi neveido svešas mantas prettiesisku iegūšanu vai izšķērdēšanu. Iespēja rīkoties ar mantu valdes locekļa statusā pati par sevi nepierāda mantkārīgu nolūku šo mantu prettiesiski iegūt.

Nav konstatējams cēlonisks sakars starp /Persona C/ darbībām un /Nosaukums A/ radušos mantisko zaudējumu. Mājas /Adrese A/, iedzīvotāji par attiecīgajiem materiāliem jau bija norēķinājušies ar sabiedrību, apmaksājot viņiem izsniegtos rēķinus, tādēļ sabiedrībai nav radies reāls mantisks zaudējums.

Tiesas secinājums par materiālu piesavināšanos ir balstīts uz pieņēmumiem. Nav noskaidrots, kur pēc iegādes materiāli atradās, kas ar tiem noticis, kad un kādos apstākļos konstatēts to iztrūkums. Turklāt lietā nav pietiekamu pierādījumu, ka /Nosaukums A/ nodarīts mantisks zaudējums 2821,23euro. Revīzijas ziņojumā ietvertie secinājumi ir aptuveni, tie pamatoti ar grāmatvedības dokumentiem un neparakstītām tāmēm, neveicot visaptverošu objektā esošo materiālu pārbaudi.

[4.2] Apelācijas instances tiesa nepamatoti piedzinusi mantiskā kaitējuma kompensāciju /Nosaukums B/ labā. Šī sabiedrība kriminālprocesā nav atzīta par cietušo, un lietā nav pieņemts lēmums par /Nosaukums A/ kā cietušās aizstāšanu ar tiesību un saistību pārņēmēju.

[4.3] Nosakot naudas sodu 15 Latvijas Republikā minimālo mēnešalgu apmērā, apelācijas instances tiesa nav izvērtējusi /Persona C/ mantisko stāvokli atbilstoši Krimināllikuma 41. panta ceturtās daļas prasībām.

Motīvu daļa

[5] Vispirms Senātam jāatbild uz jautājumu, vai apelācijas instances tiesa, atzīstot /Persona C/ par vainīgu Krimināllikuma 179. panta pirmajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā, ir pareizi piemērojusi šo Krimināllikuma normu.

[5.1] Apelācijas instances tiesa sprieduma [12] punktā, sniedzot par pierādītu atzītā noziedzīgā nodarījuma aprakstu, atzinusi, ka /Persona C/, būdams /Nosaukums A/ valdes loceklis, sabiedrības iepirkto materiālu jumta seguma nomaiņai neizlietoja, bet, apstiprinot materiālu un pakalpojumu norakstīšanu, piesavinājās materiālus 2821,23euro vērtībā.

Tādējādi noziedzīgā nodarījuma aprakstā nav norādīts, ka apsūdzētais šos materiālus būtu prettiesiski paņēmis, ieguvis sev, atsavinājis vai patērējis.

Sprieduma [46] punktā, sniedzot pierādījumu vērtējumu, tiesa norādījusi, ka piegādātie materiāli, par kuriem uzņēmums bija samaksājis, atradās /Persona C/ kā valdes locekļa pārziņā, līdz ar to viņš varēja rīkoties ar šo mantu. Tāpat tiesa secinājusi, ka attiecīgie materiāli nav uzskaitīti un nav atstāti uzņēmumā nākamā valdes

locekļa pārziņā, bet pēc /Persona C/ aiziešanas no uzņēmuma tajā vairs neatradās. Respektīvi, tiesa ir konstatējusi mantas iztrūkuma faktu, bet nav konstatējusi, ka apsūdzētais šo mantu būtu prettiesiski paņēmis, ieguvis vai izšķērdējis.

[5.2] Krimināllikuma 179. panta pirmajā daļā paredzēta atbildība par svešas mantas prettiesisku iegūšanu vai izšķērdēšanu, ja to izdarījusi persona, kurai šī manta uzticēta vai kuras pārziņā tā atradusies.

Mantas nolaupīšana ir tīša, prettiesiska un bezatlīdzības svešas mantas paņemšana aiz mantkārības no uzņēmumu, iestāžu, organizāciju vai atsevišķu personu īpašuma vai valdījuma slepenas vai atklātas zādzības, laupīšanas, krāpšanas vai piesavināšanās veidā, lai nelikumīgi to paturētu vai izmantotu to savā vai citas personas labā, vai citādi rīkotos ar to kā ar savu (Krastiņš U., Liholaja V., Hamkova D. *Krimināllikuma komentāri. Trešā daļa (XVIII-XXV nodaļa). Trešais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2023, 29. lpp).*

Lai personas darbības kvalificētu kā piesavināšanos, tiesai jākonstatē ne vien tas, ka manta personai bijusi uzticēta vai atradusies tās pārziņā, bet arī tas, ka persona šo mantu prettiesiski ieguvusi vai izšķērdējusi. Jākonstatē arī apsūdzētā nodoms mantu piesavināties, jo ne katra normatīvajiem aktiem neatbilstoša vai nesaimnieciska rīcība ar mantu liecina par nodomu to piesavināties.

Materiālu norakstīšana var būt veids, kādā maskēt piesavināšanos, taču šāda rīcība pati par sevi neveido piesavināšanās objektīvo pusi. Tādēļ materiālu norakstīšana grāmatvedības dokumentos var būt viens no apstākļiem, kas vērtējams kopsakarā ar citiem pierādījumiem, tomēr tā pati par sevi nav pielīdzināma svešas mantas prettiesiskai iegūšanai vai izšķērdēšanai. Lai apsūdzētā darbības kvalificētu kā piesavināšanos, nepieciešams konstatēt ne vien to, ka materiālu norakstīšanas rezultātā cietusī persona attiecīgo mantu faktiski zaudējusi, bet arī to, ka apsūdzētais šo mantu prettiesiski ieguvis vai izšķērdējis. Šādi noziedzīgā nodarījuma kvalifikācijai nozīmīgi apstākļi tiesas sniegtajā noziedzīgā nodarījuma aprakstā nav norādīti.

Savukārt personas amats un tiesības rīkoties ar kapitālsabiedrības mantu raksturo Krimināllikuma 179. pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma speciālo subjektu, bet nepamato nedz šā noziedzīgā nodarījuma objektīvās puses, nedz subjektīvās puses pazīmjū esību.

[5.3] Senāts konstatē, ka apelācijas instances tiesa materiālu norakstīšanu grāmatvedības dokumentos pēc būtības atzinusi par piesavināšanās objektīvās puses izpausmi. Tomēr, kā norādīts iepriekš, materiālu norakstīšana pati par sevi neraksturo svešas mantas prettiesisku iegūšanu vai izšķērdēšanu Krimināllikuma 179. panta pirmās daļas izpratnē. Apelācijas instances tiesas sniegtajā par pierādītu atzītā noziedzīgā nodarījuma aprakstā nav norādītas tādas /Persona C/ darbības ar mantu, kas juridiski raksturotu tās prettiesisku iegūšanu vai izšķērdēšanu, kā arī nav pamatots viņa nodoms šo mantu piesavināties.

Tādējādi apelācijas instances tiesas par pierādītiem atzītie faktiskie apstākļi neatbilst Krimināllikuma 179. panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmēm. Līdz ar to konstatējams Kriminālprocesa likuma 574. panta 2. punktā norādītais Krimināllikuma pārkāpums.

Ievērojot minēto, Senāts atzīst par pamatotu kasācijas sūdzībā norādīto argumentu par Krimināllikuma 179. panta pirmās daļas nepareizu piemērošanu. Tādēļ apelācijas instances tiesas spriedums daļā par /Persona C/ atzīšanu par vainīgu Krimināllikuma 179. panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā un viņam noteikto sodu ir atceļams.

Apelācijas instances tiesas spriedums atceļams arī daļā par mantiskā kaitējuma kompensācijas piedziņu, jo šī sprieduma daļa ir saistīta ar /Persona C/ atzīšanu par vainīgu Krimināllikuma 179. panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā. Tā kā apsūdzētās personas vainīgums tai celtajā apsūdzībā par minētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu nav konstatēts, nepastāv arī Kriminālprocesa likuma 350. panta pirmajā daļā noteiktais pamats kaitējuma kompensācijas noteikšanai.

Ņemot vērā, ka apelācijas instances tiesas par pierādītu atzītais notikuma apraksts nesatur noziedzīga nodarījuma sastāvu, Senāts atzīst, ka kriminālprocess šajā daļā ir izbeidzams.

[6] Ņemot vērā to, ka apelācijas instances tiesas spriedums daļā par /Persona C/ atzīšanu par vainīgu Krimināllikuma 179. panta pirmajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un soda noteikšanu ir atceļams un

kriminālprocess izbeidzams, kasācijas sūdzības argumenti par Krimināllikuma 41. panta ceturtās daļas pārkāpumu, nosakot naudas sodu, nav vērtējami.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585. pantu un 587. panta pirmās daļas 3. punktu, Senāts

nolēma

atcelt Zemgales apgabaltiesas 2025. gada 4. marta spriedumudaļā par /Persona C/ atzīšanu par vainīgu Krimināllikuma 179. panta pirmajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un viņam noteikto sodu, kā arī daļā par mantiskā kaitējuma kompensācijas piedziņu /Nosaukums B/ labā no /Persona C/ un šajā daļā kriminālprocesu izbeigt.

Pārējā daļā Zemgales apgabaltiesas 2025. gada 4. marta spriedumu atstāt negrozītu.

Lēmums nav pārsūdzams.

J. Rozenbergs I. Jansone M. Leja